

*Ліщук Анастасія Павлівна,
студентка 3-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: асистент кафедри цивільного права Байталюк Д.Р.*

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА УКЛАДЕННЯ ОДНОСТАТЕВОГО ШЛЮБУ: КОМПАРАТИВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

Обмеження права на укладення суб'єктами сімейних відносин одностатевого шлюбу, займає сьогодні особливо актуальне місце в правовій доктрині України. Так, положення ст. 21 СК України визначають шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у органі державної реєстрації актів цивільного стану. Звідси слідує, що суб'єктами шлюбно-сімейних відносин є лише чоловік та жінка, тобто особи протилежної статі. Заборона на визнання одностатевих шлюбів в Україні залишається постійною в суспільстві та законодавстві, оскільки суперечить християнським, моральним засадам та релігійним канонам суспільства, які також впливають на регулювання сімейних відносин. Реєстрація одностатевих шлюбів у посольствах, консульських установах України, які розташовані на території іноземної держави підпадає під законодавчу заборону також. Незважаючи на те, що право на одностатеві шлюби в Україні обмежене, а такі стосунки не визнаються, кількість осіб нетрадиційної сексуальної орієнтації з кожним роком збільшується. Підтвердженням цього є зростання кількості учасників щорічних рухів сексуальних меншин в Україні.

Крім того, ставлення більшості Європейських держав до проблем сексуальних меншин вражає. Особисті немайнові та майнові права одностатевих пар перебувають під особливою правовою охороною багатьох сусідніх держав, що також не може не вплинути на свідомість громадян України. В останні десятиліття, після того як люди нетрадиційної сексуальної орієнтації визнали своє право на таке вираження своєї індивідуальності, в деяких країнах Європи та Америки почалася підтримка легалізації одностатевих шлюбів. у результаті право на одностатевий шлюб визнано в Голландії, Бельгії, Іспанії, Швейцарії, Канаді [1, с. 92].

До того ж, значна кількість іноземних держав надала дозвіл на легалізацію цивільних союзів (одностатевих партнерств) сексуальним меншинам. Це своєрідне уведення певних законодавчих рішень щодо захисту прав таких осіб без офіційного визнання одностатевих партнерств як сімейних союзів; проголошення суспільної терпимості до одностатевих партнерств, без проведення законодавчих реформ щодо захисту їхніх прав, що утримує їх у невизначеному статусі; категоричне засудження одностатевих партнерств і визнання таких фактичних відносин протиправними [3, с. 83]. Тому, це є свідченням невизнання законного одностатєвого шлюбу з одного боку, однак слугує інструментом правового захисту особистих немайнових та майнових прав нетрадиційних сексуальних меншин з іншого.

Безумовно, аналізуючи сучасне українське законодавство, ми відстежуємо, що поступово видозмінюються нормативні приписи на зразок Європейських. Прибічники одностатєвого шлюбу стверджують, що реєстрація такої форми сім'ї є юридичною дією, яка не залежить від релігійних норм, а закон повинен слідувати суспільним змінам, що призводять до ліквідації нерівності між людьми. При цьому звичайні люди зазначають, що в тих країнах, де одностатєві шлюби були легалізовані, значних змін у суспільстві не відбулося [5, с. 3]. В основному це пов'язано з тим, що моральні основи суспільства тих іноземних держав законодавство, що узаконює одностатєві шлюби, не суперечило релігійним законам і традиціям. Цікаво, що той факт, що особа з нетрадиційною сексуальною орієнтацією реєструється як сім'я, закріплює такі права, як: право на спільне майно, право на аліменти, право на спадкування, соціальне та медичне страхування, пільги в оподаткуванні та кредитуванні, право на ім'я, право не свідчити у суді проти іншого з подружжя, право виступати довіреною особою від імені іншого з подружжя у випадку його неіездатності за станом здоров'я, право на розпорядження тілом після смерті, право на спільне батьківство та виховання прийомних дітей та інші права [2, с. 320].

Таким чином, можна стверджувати що, адаптація українським законодавством європейських та іноземних підходів до врегулювання шлюбних відносин, де суб'єктами є одностатєві пари викликає

подив та навряд чи може знайти своє місце в правових приписах СК України, принаймні в найближчі роки. Так, С.І. Шимон зауважила, одних кроків у напрямі узаконення одностатевих партнерств як сімейних союзів у нашій державі не робилося. Членство в ЄС вимагає, щоб країна-кандидат розвивала інститути, які гарантують демократію, верховенство права, права людини, повагу та захист меншин, але ці вимоги не мають нічого спільного з правилами, що регулюють шлюбні відносини; ЄС не вимагає прийняття нових законів щодо сім'ї, не втручається у питання суспільної моралі, що є питанням виключно національної влади [4, с. 84]. Дослідниця О. А. Явор, акцентує увагу на ще одному моменті, який ми маємо обов'язково враховувати, так сімейне право особливо яскраво демонструє небезпечність проведення суворої межі між необхідністю правового втручання у сферу публічних відносин і потребою невтручання у приватне життя [6, с. 89]. Автор стверджує, що держава не має права втручатися в окремі аспекти приватного життя, бо інакше без такого втручання буде порушено status quo між сторонами.

Викладене вище дає змогу сформулювати висновок, що не помічати та цілком пригнічувати права сексуальних меншин не є доцільним у правовій, демократичній державі, однак законодавча заборона надання правового значення будь-яким юридичним діям сімейно-правової спрямованості залишається на сьогодні виправданою. За традиціями та за релігійними нормами в шлюб можуть вступати лише чоловік та жінка, а тому намагання осіб з нетрадиційною сексуальною орієнтацією щодо визнання за ними відповідних прав є абсурдними [2, с. 320], звідси існує законодавче обмеження – заборона на реєстрацію, легалізацію та визнання одностатевих шлюбів в Україні.

Література:

1. Ромовська З. В. Українське сімейне право: підручник. Київ: Правова єдність, 2009. 500 с.
2. Культенко О. В., Венгуренко О. В. Передумови виникнення інституту легалізації відносин фізичних осіб з нетрадиційною сексуальною орієнтацією. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2011. Вип. 54.

3. Сімейне право України (історія, традиції, сучасність): навч. посіб./за ред. Б. і. Андрусишина, С.І. Шимон. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2013. С. 115–117.
4. Сімейне право України: підручник/за заг. ред. Т.В. Боднар та О.В. Дзери. Київ: Юрінком інтер, 2016. 520 с.
5. Кравчук А. ESSE НОМО. Несколько замечаний на тему гомосексуальности Центр «Наш мир», 2000. С. 3.
6. Явор О. А. Юридичні факти в сімейному праві України: усталені підходи і новітні тенденції: монографія. Харків: Право, 2016. 352 с.